Joensuun seudun luonnonystävät ry. (JSLY)
Savo-Karjalan Luonto-Liitto

LAUSUNTO
23.9.2019

Joensuun kaupunki
Kaupunkirakennepalvelut
Yhdyskuntasuunnittelu, kaavoitus

Joensuun seudun luonnonystävät ry. ja Savo-Karjalan Luonto-Liitto / Lausunto Rantakylä-Utran osayleiskaavaehdotuksesta

Osayleiskaavaan suunniteltu alue n. 800 ha on pääosin rakennettua aluetta. Kaava-alueeseen kuuluu rakennetun ympäristön lisäksi luonnontilaisia tai luonnontilan kaltaisia alueita sekä eri tavoin hoidettuja viheralueita. Korostamme näiden alueiden säilyttämistä rakentamattomina alueiden asukkaiden virkistyskäytön turvaamiseksi ja kaupunkialueen luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi. Näiden alueiden merkitystä on korostettu kaavaa varten teetetyssä luonto- ja maisemaselvityksessä: ”Arvokkaan viherverkoston laatua ja yhtenäisyyttä on syytä tukea alueen suunnittelussa”.

Korostamme erityisesti Puronsuun alueen säilyttämistä rakentamattomana. Lausuntokierros osoitti Puronsuun suunnitellun kerrostaloalueen epäsuosituksi. Nyt kaavassa esitetty pientalorakentaminen voimassa olevaa asemakaavarajausta laajemmalle alueelle, muuttaa merkittävästi alueen virkistyskäyttömahdollisuuksia ja muun muuassa rakentamisen sekä suunnitellun uimapaikan myötä alueen metsä-, ranta- ja vesiluontoa. Suunniteltu uimaranta rajoittaa myös alueen käyttöä koirien ulkoiluttamisalueena, joksi se on nyt määritelty. Alueen halki suunniteltu rantaraitti tulee sijoittaa siten, että rannan ja rantametsien nykyinen polkuverkosto säilyy.

Osayleiskaavan yhtenä lähtökohtana on ollut valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) mukainen yhdyskuntarakenteen tiivistäminen. Vielä jäljellä olevien viher- ja luontoalueiden rakentaminen ei sovi valtakunnallisten alueiden käytön tavoitteiden mukaiseen toimintaan. VAT:ssa (14.12.2017) asetetaan tavoitteeksi: ”Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden

alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä”. Luonnon kannalta arvokkaita alueita on jo nyt otettu Joensuussa rakentamiseen, esimerkiksi Hasanniemessä.

Osayleiskaavan vaikutusten arvioimiseksi laadittu luontoselvitys ei kuvaa riittävällä tarkkuudella Puronsuun alueen luontoarvoja. Muun muuassa geomorfologisesti arvokasta raviinimuodostumaa ja sen reuna-alueiden puustoa ja kasvillisuutta ei ilmeisesti ole selvitetty tarkemmin eikä selvityksessä käsitelty lainkaan. Raviinin geomorfologiset arvot on edelleen jätetty huomiotta. Ehdotusvaiheen suunnitelmassa raviinin pohjoispää nähtävsti peittyy rakennusten alle, jolloin raviinimuodostuma osittain tuhoutuisi.

Raviinin, joka on geomorfologisesti ja glasiofluviatiilisten arvojen kannalta merkittävä, pohjalla virtaa pienvesi, jonka kautta alueen pohjavedet purkautuvat Pielisjokeen. Ranta-Mutalantien ja Pielisjoen välinen raviininoro, jonka uoma on luonnontilainen tai ainakin luonnontilaisen kaltainen on vesilain (2 luku 11§) tarkoittama vesiluontotyyppi, jonka luonnontilaa ei saa vaarantaa. Vesilain mukainen suojelutarve käsittää koko uoma-alueen mukaan lukien vesistä riippuvat reuna-alueilla esiintyvät biologis-ekologiset luonnonarvot. Noron merkitystä korostavat pohjavesipurkaumat, josta noro saa vetensä, raviinin yläosan meanderointi ja noron ja raviinin rinteet. Viimeksi mainitut ovat metsälain (10§, monimuotoisuuden säilyttäminen ja erityisen tärkeät elinympäristöt) mukaisia arvokkaita noron välittömiä lähiympäristöjä, joiden ominaispiirteitä ovat veden läheisyydestä ja puu- ja pensaskerroksesta johtuvat erityiset kasvuolosuhteet ja pienilmasto.

Raviini lähialueineen, alueen rantametsät, yksittäiset vanhat puut ja kelot, ranta- ja vesiluonto sekä osin kulttuurivaikutteinen kasvillisuus ovat alueen merkittäviä luontoarvoja, joiden merkitys kaupunkiluonnon monimuotoisuuden kannalta ja lähialueen asukkaiden virkistyskäytön kannalta on tärkeää. Puronsuun alue on silminnähden mosaiikki niitty-, lehto- ja rantakasvillisuutta, joka on keskivertoon talousmetsäpalstaan nähden monimuotoisempaa. Puronotko on kostea elinympäristö, jossa viihtyvien selkärangattomien, luultavimmin rikasta, lajistoa ei ole arvioitu.

Kaavoittajan vastineessa huomautetaan, etteivät alueen metsät ole luonnontilaisia. Täysin luonnontilaista metsää on kuitenkin koko Suomessa, muusta Euroopasta puhumattakaan, erittäin vähän. Ne ovat niin poikkeuksellisia, ettei ole mielekästä edellyttää luonnontilaa ainoana säästämisperusteena. Lehtojenkin osuus Suomen metsistä on muutaman prosentin luokkaa. Myös

luonnontilansa menettänyt tai kulttuurivaikutteinen metsä voi ylläpitää arvokasta lajistoa ja olla säästämisen arvoinen. Puronsuun satavuotias männikkö on puunkoloineen erittäin uhanalaisen hömötiaisen elinympäristöä, jollaista talousmetsissä on entistä vähemmän. Nyt VL-alueelle jää rannan haapavaltainen lehto, jossa olisi tärkeää säilyttää olemassaolevat luontoarvot välttämällä liiallista raivausta, mikäli aluetta aiotaan kehittää ulkoilureittinä. Rannan kosteikolla haapana ja sillkiuikku eivät ole tavattomia näkyjä.

Nyt tehdystä luontoselvityksestä ei ole mahdollista saada yksityiskohtaisempaa kuvaa alueen luontoarvoista, kuten lajistosta ja luontotyypeistä. Alueen luontoarvot tulee jatkossa selvittää nyt tehtyä selvitystä tarkemmin, sisältäen kasvilajiston, muut eliöryhmät ja luontotyypit kartalle sijoitettuna. Luontoselvitys on tehty vuonna 2016, jonka jälkeen on valmistunut luontotyyppien uhanalaisuuden toinen arviointi (joulukuu 2018) sekä uhanalaisten lajien uusin arviointi (maaliskuu 2019), jotka molemmat arvioinnit osoittavat sekä luontotyyppien että lajien uhanalaisuuden lisääntyneen. Luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa on myös määritelty tarkemmin aiemmin laajempina kokonaisuuksina käsiteltyjä luontotyyppejä. Esimerkiksi rantaluontotyyppejä on uusimmassa arvioinnissa kolmen sijasta 17.

Osayleiskaavassa siis osoitetaan yleiskaavan mukaisesti kunnianhimoinen kerrostaloalue hankalasti ja työläästi rakennettavaan maastoon, jonka arvoja tai lain suojaamia kohteita ei ole aiemmassa inventoinnissa huomioitu riittävästi. Nykyisellään Puronsuunpuisto on kaupunkilaisille todistetusti tärkeä metsäinen alue, jonka luontoa sekä esihistorialliselta ajalta kumpuavaa menneisyyttä kaupunki voi korostaa myös pitämällä alueen yhtenäisenä virkistysalueena.

On myös huolestuttavaa, että Utran siirtolapuutarhan alueen lintutiheikkö, jonka säästämistä kaavalausunnossa JSLY puolsi, on jo nyt raivaamalla tuhottu. Tämä vieläpä tapahtui, kun kaavaprosessi on vielä kesken.

Ystävällisin terveisin,

Joensuun seudun luonnonystävät ry:n hallitus

Savo-Karjalan Luonto-Liiton hallitus